

№ 24 (569)
Чэрвень 2015 года

Краязнаўчая газета

Выдаецца з красавіка 2003 года

bfk.by

У нумары:

- **Рэха публікацыі: брукаванка
непадалёк Стоўбцаў –** стар. 2
- **Рэгіён: гісторыя Міжэвічаў –** стар. 6
- **Асоба: Вадзім Жучкевіч –** стар. 5

Гарадзішча VI ст. на месцы будучага Віцебска

Падрабязна чытайце на стар. 3

Адноўім Будслаўскую святыню разам!

Пастаянныя чытачы нашай газеты ведаюць пра распачатую Беларускай фондам культуры акцыю па рэстаўрацыі Нацыянальнага санктуарыя Маці Божай Будслаўскай. У мінулым нумары быў надрукаваны ліст да неаб'якавых людзей. Сёння паведамляем нумар дабрачыннага рахунка і іншыя рэквізіты.

ОО «Белорусский фонд культуры»; 220029, г. Минск, Троицкая наб., д. 6;
тел./факс 334 42 03, тел. бухг. 283 28 24; e-mail: bfk@tut.by.
Благотворительный счёт № 3135741330025 в ЦБУ № 539
г. Минска ОАО «Белинвестбанк», код 739, с пометкой «На реставрацию Будславского костёла», Минск, ул. Коллекторная, 11; БИК 153100739, УНП 100081886, ОКПО 37449864.

Цудоўнае з'яўленне Панны Марыі з анёламі над Будаю – фрагмент абраза Маці Божай Будслаўскай у касцёле Унебаўзяцця Панны Марыі, в. Будслаў (сярэдзіна XIX ст.)

На тым тыдні...

✓ 13 чэрвеня каля мінскай ратушы інтэрактыўны тэатр «Moustache» паказаў вулічны спектакль «Паштавікі». Паштавікі так любяць сваю справу, што для іх увесь навакольны свет – гэта адна вялікая пасылка! «Moustache» – удзельнік фестывалю вулічных тэатраў у Беларусі, Польшчы, Расіі, Славеніі, Францыі.

✓ 16 чэрвеня ў Літаратурным музеі Максіма Багдановіча адкрылася мастацка-дакументальная выстаўка «Уладзімір Жылка – паслядоўнік Максіма Багдановіча», прымеркаваная да 115-годдзя з дня нараджэння паэта. У экспазіцыі прадстаўлены дакументы, фотаздымкі, матэрыялы з фондаў Літаратурнага музея М. Багдановіча і Беларускага дзяржаўнага архіва-музея літаратуры і мастацтва.

✓ 17 чэрвеня ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва ў Мінску адкрылася персанальная выстаўка Мікалая Аўчынінікава «Вандроўкі па зямлі і прасторы», чый «адметны талент і духоўны свет азораны філасофскім поглядам на жыццё і мастацтва», паводле словаў кандытата мастацтвазнаўства Уладзіміра Пракашова.

✓ 18 чэрвеня ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва ў Мінску адкрылася фотавыстаўка Андрэя Шчукіна «Толькі мы». Праект прысвечаны сем'ям украінскіх перасяленцаў з Данецка, Луганска, Дзэбальцава, Горлаўкі і іншых населеных пунктаў, якія пакінулі зону баявых дзеянняў і знайшлі прытулак у нашай краіне.

Выстаўка арганізаваная Прадстаўніцтвам Упраўлення Вярхоўнага камісара ААН па справах бежанцаў у Рэспубліцы Беларусь і прымеркаваная да Сусветнага дня бежанцаў 20 чэрвеня.

✓ 18 і 19 чэрвеня ў Мінску праходзіла Міжнародная навукова-практычная канфе-

рэнцыя «Творчая спадчына М.К. Агінскага (да 250-годдзя з дня нараджэння)», якую арганізаваў Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі сумесна з Польскім інстытутам у Мінску. У канферэнцыі бралі ўдзел гісторыкі, культурологі, мастацтвазнаўцы з Беларусі, Польшчы, Украіны.

✓ 19 чэрвеня ў Рэспубліканскай мастацкай галерэі Беларускага саюза мастакоў адкрыўся Фэстываль эксперыментальнага мастацтва ДАХ – XXVIII «РЭЙТАН». Ён прысвечаны Тадэвушу Рэйтану (1740 – 1780), імя якога ўвайшло ў гісторыю дзякуючы яго мужнай барацьбе супраць першага падзелу Рэчы Паспалітай у 1772 г.

✓ 19 чэрвеня ў Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы адкрылася выстаўка «Аспазія / Райніс: мяцежніца / гуманіст. Гісторыя двух латышскіх паэтаў», прымеркаваная да 150-годдзя Яна Райніса і Аспазіі, класікаў латышскай літаратуры, паяднаных талентам, шчырай адданасцю роднай зямлі і сумесным жыццёвым лёсам. Арганізатары і партнёры выстаўкі – Аб'яднанне мемарыяльных музеяў, Пасольства Латвійскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь, Сакратарыят старшынства Латвіі ў Савеце Еўрапейскага Саюза, Латвійская Нацыянальная камісія UNESCO, Музей літаратуры і музыкі (Рыга).

✓ 22 чэрвеня ў Літаратурным музеі Петруся Броўкі адбылася выпускная вечарына маладых празаікаў Школы маладога пісьменніка.

Школа заснаваная пры Саюзе беларускіх пісьменнікаў у 2012 г. як неформальны адукацыйны праект з бясплатным навучаннем. Праграма разлічаная на год, заняцкі праходзяць два разы на месяц па суботах. Наступны набор у Школу адбудзецца ў верасні.

Нашы віншаванні

● 27 чэрвеня – 55 гадоў з дня нараджэння даследчыка, музеязнаўцы Аляксандра ГУЖАЛОЎСКАГА. У 1992 г. ён абараніў кандыдацкую дысертацыю па тэме «Гісторыя музеяў Беларусі ў другой пал. XVIII – пач. XX стст.»; у 2002 г. – доктарскую дысертацыю па тэме «Станаўленне і развіццё музейнай справы Беларусі ў 1919–1941 гг.». З 2004 г. – прафесар кафедры этналогіі, музеялогіі і гісторыі мастацтваў гістарычнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Аўтар больш як 100 навуковых артыкулаў па беларускай культурнай праблематыцы. Выдаў кнігі «Нарысы па гісторыі цэнзуры ў БССР. 1919 – 1941 гг.», «Музеі Беларусі (1918 – 1941 гг.)», «Музеі Беларусі (1941 – 1991 гг.)», «Нараджэнне беларускага музея». Стажыраваўся ва Універсітэце Дж. Вашынгтона (ЗША, 1994 – 1995), у Амстэрдамскім універсітэце (Нідэрланды, 1996 – 1997), Кліўлендскім мастацкім музеі (ЗША, 2004 – 2005).

Беларускі фонд культуры і «Краязнаўчая газета» віншуюць даўняга сябра і аўтара з днём нараджэння і зычаць поспехаў, моцнага здароўя і плёну ў пошуках.

● Шклоўскі раённы гісторыка-краязнаўчы музей заснаваны 27 чэрвеня 1990 г., адкрыты для наведнікаў 1 верасня 2007 г. На тэрыторыі раёна пастаянна праводзяцца даследаванні, матэрыялы якіх перадаюцца ў музей, а найбольш цікавыя знаходкі прадстаўлены ў экспазіцыі. Цяпер фонды музея налічваюць больш за сем тысячачу адзінак захоўвання.

Пастаянная экспазіцыя «Шклоўшчына са старажытнейшых часоў да сучаснасці» мае 7 раздзелаў. Гісторыя краю паслядоўна раскрываецца ў экспазіцыях «Шклоўшчына ў складзе Вялікага Княства Літоўскага і Рэчы Паспалітай у XIV – XVIII стст.», «Шклоўскія землі ў складзе Расійскай імперыі XVIII – XIX стст.», «Шклоўскі край у перыяд трох рэвалюцый і Першай сусветнай вайны 1914 – 1917 гг.», «Будаўніцтва новага грамадскага ладу 1918 – 1941 гг.», «Шклоўскі раён у гады Вялікай Айчыннай вайны 1941 – 1945 гг.», «Пасляваеннае адраджэнне Шклоўскага раёна. Шклоўскі край на сучасным этапе».

У музея ёсць тры філіялы: «Дом-музей П. Алейнікава» ў в. Крывель, музей «Райсельгастэхніка», Музей працоўнай і баявой славы калгаса імя М. Фрунзэ ў в. Любінчы.

Беларускі фонд культуры і «Краязнаўчая газета» віншуюць супрацоўнікаў музея з 25-годдзем установы, жадаюць поспехаў у вывучэнні гісторыі свайго краю, а таксама здароўя і дабрабыту.

Мацярык Беларусь

Повязь паэзіі

Акурат да юбілею паэткі і перакладчыцы Рымы Ханінавай, загадчыцы кафедры рускай і замежнай літаратуры Калмыцкага дзяржаўнага ўніверсітэта ў Элісце, пабачыў свет навучальны дапаможнік «Дыялогі ў часе і прасторы: паэзія Рымы Ханінавай».

У дадатку да выдання змешчаныя гутаркі з паэткай, публікацыі ў перыядычных выданнях, у тым ліку і беларускіх – «Народная газета», «Літаратура і мастацтва», «Звязда», «Полымя», прысвечаны ёй і яе бацьку, калмыцкаму паэту Міхаілу Ханінаву. Пад час Вялікай Айчыннай вайны ён апынуўся ў Беларусі ў партызанскім атрадзе, быў вядомы як Міша Чорны. З бібліятэкамі тых мясцінаў, дзе партызаніў яе бацька, Рыма Міхаілаўна падтрымлівае сувязь.

Літаратуразнаўца і пісьменніца з Калмыкіі прыкладае шмат намаганняў для ўмацавання беларуска-калмыцкіх літаратурных сувязяў. У беларускіх выданнях друкуюцца вершы Рымы Ханінавай, яе артыкулы пра пабрацімства пісьменнікаў Беларусі і Калмыкіі.

Мікола БЕРЛЕЖ

Рэха публікацыі

У № 14 нашай газеты быў змешчаны артыкул Валерыя Дранчука, дзе распавядалася пра старажытную брукаванку непадалёк Стоўбцаў. Аўтара трывожыць тое, што памятку даўніны пачалі знішчаць. Аб праблеме пісалі і ў іншых выданнях. І вось нядаўна мы атрымалі Выпіску з Рашэння Беларускай рэспубліканскай навукова-метадычнай рады па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь.

27.05.2015 г.
№11-01-01/5

Аб наданні статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці матэрыяльным аб'ектам

Разгледзеўшы матэрыялы калектыўнага звароту грамадзян аб неабходнасці на-

дання статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці брукаванаму участку тракта XVI – XIX стст. «Новы Свержань – Мір», размешчаным на 1,8 – 3,1 км участка аўтамабільнай дарогі П 00025, на падставе заключэння дэкана архітэктурнага факультэта Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта, доктара архітэктуры, прафесара Сардарава А.С., з улікам адпаведнасці прапанаванага аб'екта крытэрыям, устаноўленым абзацам сёмым падпункта 1.2 пункта 1 артыкула 20 Закона Рэспублікі Беларусь «Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь», а менавіта з'яўляецца помнікам гістарычнай тэхналогіі дарожнага будаўніцтва,

ВЫРАШЫЛІ:

адзначыць неабходнасць надання статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці брукаванаму участку тракта XVI – XIX стст. «Новы Свержань – Мір», размешчаным на 1,8 – 3,1 км участка аўтамабільнай дарогі П 00025 як помніку архітэктуры катэгорыі «З».

За рэхам ДАХу – у Пружананы

29 мая ў музеі-сядзібе «Пружанскі палацк» адбыўся чарговы фест эксперыментальнага мастацтва «Рэха ДАХу – III: Вольныя духам Вялікалітвы сыны». Гэтым разам ён быў прысвечаны 275-годдзю з дня нараджэння Тадэвуша Рэйтана і 140-годдзю Станіслава Жукоўскага.

«Рэха ДАХу» – своеасаблівы адгалосак міжнароднага фестывалю эксперыментальнага мастацтва «ДАХ (DACH)», крэдам якога з'яўляюцца ідэі «саверсізму» і «ігдрасілізму». Першае слова з'явілася ў лексіконе хрысціянскіх місіянераў у канцы I тыс. н.э. і азначала «сеянне разумнага, добрага, вечнага». Тэрмін «ігдрасілізм» быў утвораны ад назвы «ігдрасіль», што азначала свяшчэннае дрэва ў старажытнаскандынаўскай міфалогіі, якое сімвалізуе яднанне сучаснасці з мінулым. Упершыню выстаўка беларускага мастацтва пад назвай «ДАХ» адбылася ў 2001 г. у берлінскім кунстахаўсе «Тахелес», з 2003 г. «ДАХ» набыў рысы фестывалю, у якім узялі ўдзел больш за сто музыкаў, мастакоў, літаратараў, фатографіў, іншых творчых людзей з розных краінаў свету. У 2012 г. фестываль крочыў па Беларусі, яго першы выязны форум адбыўся ў музеі-сядзібе «Пружанскі палацк» пад назвай «Рэха ДАХу».

Адмысловым адкрыццём трэцяга фестывалю была прэзентацыя сумеснага графічнага праекта мастака Алеся Родзіна і навуковага кансультанта праекта Змітра Юркевіча (г. Мінск) «Род Рэйтанаў. Асобы і падзеі». Графічныя палотны былі размешчаны на фасадзе палацка і буйных парка-

вых дрэвах. Здалёк яны нагадвалі геральдычныя знаменны. За кароткі час перад намі пранеслася ўсё жыццё роду: тут і сейм з папличнікамі і здраднікамі, і родныя ды сябры, родная сядзіба –

манчук, Тамара Дзянісава, Леанід Рацько. Варта адзначыць працы графіка Барыса Бокшы, яркага прадстаўніка архітэктурнага пейзажу, ураджэнца Пружанскага раёна. У адной з залаў экспанаваліся больш за 40 рэпрадукцыяў фотаздымкаў з альбома, складзенага Язэпам і Камілай Янушкевічамі. Сабраныя даследчыкамі партрэты сярэдзіны XIX ст. – першае ў гісторыі айчыннага фотамастацтва альбомнае выданне такога роду – «Партрэты паўстання 1863 1864 гг.».

Завяршылася імпрэза выступленнем вальнага калектыву «Амафор» Рудніцкага СДК (кіраўнік Наталля Данцова). Гучалі беларускія хрысціянскія і народныя песні. А гімн «Магутны Божа» і традыцыйнае «Многая лета» спявалі ўсе.

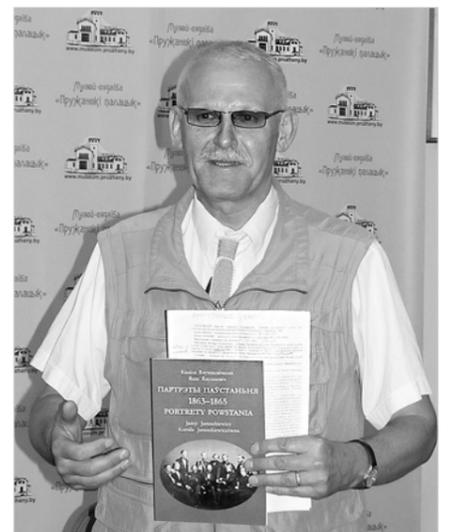

Паэтэса Ніна Дыдышка

Грушаўка. І мураванка – апошні прытулак... Сёння гэта закінутае месца. Даследчыкі вельмі спадзяюцца, што яго адродзіць, і месца стане мемарыяльным музеем Т. Рэйтана.

Гэлета свае працы на фестывалі А. Родзін, Алена і Пятро Шарыпавы, Анатоль Лабкоўскі, Кацярына Маркевіч, Зміцер Шапаваляў, Святлана Бадак, Яўген Шунейка, Андрэй Лычкоўскі, Уладзімір Сайко ды інш. Упершыню ўдзельнічалі прафесійныя мастакі Брэстчыны, сябры абласной арганізацыі Беларускага саюза мастакоў Алег Скавародка, Ніла Гарчанюк, Аляксей Жэрало, Ігар Ра-

Валенціна НІДЗЕЛЬКА, навуковы супрацоўнік музея-сядзібы «Пружанскі палацк»

Язэп Янушкевіч

Дзе варта пабываць

Юбілейны фэст чакае гасцей!

8 – 12 ліпеня 2015 года ў вёсках Любанскага раёна адбудзецца V рэгіянальны фэст традыцыйнай культуры «Пятроўскі фэст».

«Пятроўскі фэст» – шматдзённае мерапрыемства, пад час якога ўдзельнікі маюць магчымасць засвоіць асновы народных беларускіх танцаў, пазнаёміцца з рознымі відамі рамёстваў і адчуць паўнату вясковага ладу жыцця на ўласнай скуры.

Традыцыйна майстар-класы па танцах праводзіць этнахарэограф, кіраўнік узорнага фальклорнага ансамбля «Верабейкі» Сяргей Выскварка. Удзельнікі таксама атрымаюць унікальную магчымасць пераймаць танцы наўпрост ад мясцовых танцораў старэйшага пакалення.

Сёлета прыемным і карысным падарункам для ўдзельнікаў фэсту стануць спеўныя заняткі з Вольгай Емялянчык, кіраўніцай фальклорнага гурта «Варган». Прынцыповая пазіцыя ў выкладанні спеваў спн. Емялянчык – імкненне да пераіацыя аўтэнтчнай, арыгінальнай манеры выканання.

Пад час вандровак у вёскі Закальное, Ямінск, Дарасіно і іншыя ўдзельнікаў гасцінна прымуць фальклорныя гурты «Глыбокія крыніцы», «Журавушка», «Кацярынка». Можна будзе пазнаёміцца са спеўнай манерай гуртоў, творчасць якіх прызнаная культурнай каштоўнасцю Беларусі, паспытаць стравы мясцовай кухні, і, вядома ж, развучыць мясцовыя танцы. Баўленне часу з прадстаўнікамі гуртоў надоўга пакіне ў душы цёплую адшчырай радасці гасцям.

Чаканымі гасцямі фэсту стануць таксама гурт «Набіліцы» з в. Баранавы Старадарожскага раёна і Зінаіда Крупская з Вілейшчыны. Такім чынам, будзе магчымасць параўнаць танцавальныя манеры Любаншчыны, Старадарожчыны, Вілейшчыны.

А ўдзельнікі танцавальнай суполкі «Гуда», клуба аматараў народнага танца «Сіта» і капэлы «На таку» пад час вечаровых танцаў створаць атмасферу для замацавання атрыманых удзень ведаў.

Завершыцца фэст удзелам у свяце Пятрок, якое традыцыйна адзначаецца ў в. Шыпілавічы 12 ліпеня. Свята цесна звязана з традыцыйнай беларускай кірмашоў, таму малебен і канцэрт пакрысе прыроду ў «кірмашаванне» (наведванне знаёмых у вёсцы) і завершыцца ўвечары карагодамі па вёсцы, пятроўскім абрадам, кумленнем праз вогнішча, спевамі ды танцамі.

Каб зарэгістравацца (а папярэдняя рэгістрацыя абавязковая) ці ўдакладніць дэталі, **тэлефануйце**, калі ласка: **8029 742 15 10**, Ганна. Альбо лістуйце на **annaluban89@gmail.com**.

Паводле інфармацыі арганізатараў

Новы погляд на гісторыю Віцебска

Для сучаснага чалавека няма нічога складанага ў тым, каб пагрузіцца ў свет аб'ёмнага малюнка. Для гэтага створаны ўсе ўмовы: ад 3D-тэлевізараў да 5D-атракцыёнаў. Але студэнты і выкладчыкі Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя П.М. Машэрава знайшлі новае ўжыванне 3D-тэхналогіям, што ўвасобілася ў праекце «Рэканструкцыя старажытнага Віцебска ў 3D-фармаце».

Ідэя адлюстраваць гісторыю горада з дапамогай камп'ютарных тэхналогіяў належыць дацэнту кафедры гісторыі Беларусі Дзянісу Юрчаку,

які рэалізуе задуму разам са студэнтамі матэматычнага факультэта Сяргеем Буйніцкім, Арцёмам Марозавым і Яўгенам Атрошкіным. Дарэчы, праца хлопцаў была прадстаўлена на шэрагу навуковых канферэнцыяў і адзначаная дыпломам I катэгорыі на Рэспубліканскім конкурсе навуковых працаў студэнтаў.

Першапачаткова планавалася стварэнне толькі аб'ёмнага малюнка, аднак у студэнтаў атрымаўся сапраўдны відэаролік, які дае магчымасць віртуальна прагуляцца па вуліцах старажытнага горада.

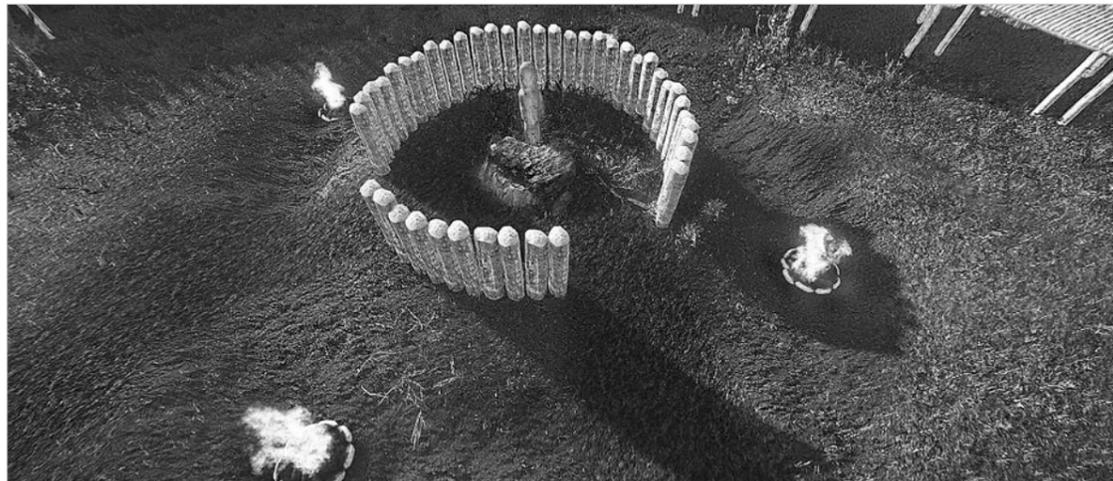
На сённяшні дзень дэталёва адноўлены гістарычны рэльеф і першапачатковы выгляд балцкага гарадзішча VI стагоддзя на гары Ламіха, што была на месцы, дзе сёння знаходзіцца будынак Віцебскага гар-

выканкама. Плануецца аднавіць выгляд Віцебска ў розныя гістарычныя эпохі. Асабліва сцю праекта з'яўляецца тое, што ён ствараецца на аснове археалагічных і гістарычных даследаванняў, у цесным супрацоўніцтве з археолагамі, таму кожны ахвочы зможа на ўласныя вочы пабачыць побыт гарадскога жыхара пэўнага часу (<https://www.youtube.com/watch?v=Pp7PHiFGbNA>).

Дадзены 3D-праект можа знайсці самае рознае прымяненне: ад выкарыстання ў навукальным працэсе да стварэння электроннага гіда па старажытным Віцебску ці нават гістарычных фільмаў. Адна з перспектывыў ідэяў – распрацоўка камп'ютарнай гульні.

Але развіццё праекта магчымае пры ўмове ўкладання фінансавых сродкаў. Хлопцы спадзяюцца, што знойдзецца заможны чалавек, неаб'якавы да роднай мінуўшчыны, які акажа падтрымку.

Юлія ТАЎРЫЛЕНКА, студэнтка Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя П.М. Машэрава

Напрыканцы мая больш за трыццаць мінчанаў у прызначаным месцы чакалі аўтобус. Маршрут быў шматабяцальны: Маладзечна – Залессе – Смаргонь – Солы – Астравец – Гервяты. Вось нарэшце і аўтобус. Мы пазнаёміліся з экскурсаводам Сяргеем Русецкім, пад час паездкі ён расказаваў пра мясціны навокал. Мне запомніўся яго расповед пра вёску Мякота блізу Радашковічаў, дзе нарадзіўся сябар Адама Міцкевіча Тамаш Зан. Ён быў сасланы на 13 гадоў у Арэнбург, там зацікавіўся мінералогіяй і даў навуковае апісанне мінералаў Урала.

Праехалі праз Маладзечна, дзе экскурсавод звярнуў нашу ўвагу на помнік Міхалу Клеафасу Агінскаму каля музычнай вучэльні, і даехалі да Залесся. Пачалася экскурсія па палацава-паркавым комплексе, а потым – канцэрт «Міхал Клеафас Агінскі. Думкі ўголас» ансамбля салістаў «Вытокі» з удзелам Аляксея Фралова (фагот), Ірыны Аўдзеевай (фартэпіяна), Паўла Сурагіна (флейта), Тамары Рэмез (сапрана). Прафесійныя музыкі, выдатнае выкананне, спевы птушак за вокнамі ў кароткія імгненні цішыні паміж нумарамі... Склаўся такі верш:

*Вытокі – пачатак,
Аснова з'яўлення.
Вытокі – нататкі
І спроба здзяйснення. <...>*

Адзін дзень вандроўніка

*Вы – токі любові.
Яе аздабленне,
Гучанне спатолі,
Святло праяўлення.*

Дарэчы, 2015 г. быў аб'яўлены ЮНЕСКА Годам Агінскага. Сядзіба ў Залессі – «Паўночныя Афіны» – аднаўляецца, канцэрты ладзяцца (гэта быў толькі другі з іх) і музычны фестываль «Год Агінскага ў Залессі» працягваецца.

У Смаргоні на галоўнай плошчы з аднаго боку – гарвыканкам, з другога – былы кальвінісцкі збор, пабудаваны ў 1553 г., цяпер гэта касцёл Святога Міхаіла Арханёла. Між гэтымі будынкамі на высокім бетонным пастаменце – фігура Леніна, і ён злёгка павярнуўся ў бок храма, нібы яго нешта зацікавіла там. Зверху касцёла бачная ратонда, на франтоне ў тэхніцы зграфіта (накладзены адзін на адзін слаі тынкоўкі рознага колеру, якая потым прадрэпаецца, каб атрымаўся малюнак) – выява Хрыста, а крыху ніжэй – Дзева Марыя. Уражваюць стацыі Крыжовага шляху ў касцёле, якія колерам і агульнымі рухамі нагадваюць выявы на франтоне, хаця самі яны зробленыя з дрэва. Асаблівае ўражанне стварае і незвы-

чайны алтар: вялікая выява Арханёла Міхаіла, яго процістаянне злу.

Мы даведаліся, што ў Смаргоні пад час Першай сусветнай вайны амаль два гады знаходзілася лінія фронту. Яна ішла проста па вуліцы, з аднаго боку – нямецкая армія, з другога – расійскае войска.

Вядома, што ў Смаргоні працяглы час існавала «мядзведжая акадэмія», а па некаторых звестках у Смаргоні ўпершыню пачалі рабіць абаранкі. Многія сем'і выраблялі іх на продаж, часцей за ўсё вазілі ў Вільню.

Наступны наш прыпынак – вёска Солы недалёка ад Смаргоні. Яна знакамітая тым, што ў 1917 г. тут была падпісаная дамова аб перамір'і, якая потым лягла ў аснову Брэсцкага мірнага пагаднення. Нас зацікавіў касцёл Маці Божай Ружанцовай, пабудаваны ў 1926 – 1934 гг., як кажуць, за польскім часам. Званы былі адлітыя ў Кракаве, цудоўныя распісы зрабіў Пётра Сергіевіч. Вельмі цікава распісаны прэсвітэрыі: з аднаго боку – «Абарона Чэнстахова», з другога – «Бітва пад Варшавай».

Едзем далей па Астравеччыне, гэта частка гістарычнай Ашмян-

шчыны і Віленшчыны. Межаў тут ніколі раней не было, балцкія вёскі перамяжаліся з беларускімі. Прылады сялянскага жытла і побыт – адзіныя, рознілася толькі мова. Жыхары гэтых мясцінаў так і казалі: «Мы тутэйшыя».

Па-за нашай увагай застаўся Астравец, толькі пабачылі па дарозе, як вялікі гмах АЭС ужо вытыркаецца з зямлі. Дай Бог розуму і адказнасці тым, хто там працуе цяпер, і тым, хто будзе эксплуатаваным станцыю потым.

Напрыканцы паездкі нас чакаў цуд – беларускі Нотр-Дам: так называў нехта касцёл у вёсцы Гервяты. Добрая палова жыхароў там – літоўцы, назва вёскі таксама літоўская. Касцёл Святой Тройцы быў пабудаваны ў 1899 – 1903 гг., яго шпіль узвышаецца на 63 метры. Сярод невясокіх дрэваў бачныя драўляныя скульптуры, а побач з касцёлам фатаграфаваліся жаніх і нявеста. На маю думку, гэты касцёл лепш пабачыць на свае вочы, чым слухаць расповеды пра яго.

Наша праграма выкананая, паварочваем дахаты. Вялікі дзякуй тым людзям, якія спрычыніліся да аднаўлення і захавання святыняў, а таксама – кіраўніку Валерыі і экскурсаводу Сяргею, з вуснай якіх мы чулі чыстую і прыгожую беларускую мову.

Адвіга РАЙ

Памяць бярэзінскіх вуліцаў

У назвах вуліцаў і завулкаў г. Берзіно ўвекавечаны імёны дзесяці герояў – удзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны. Акурат пяцьдзясят гадоў таму тры вуліцы былі названы ў гонар нашых землякоў С. Аляшкевіча, В. Лясных і М. Рамановіч.

26 мая супрацоўнікі Бярэзінскай раённай бібліятэкі зладзілі акцыю «Памяць бярэзінскіх вуліц: М. Рамановіч» у СШ № 3, што месціцца на аднайменнай вуліцы.

Марыя Рамановіч – ураджэнка в. Ягудка Бярэзінска-

га раёна. Скончыла Пагостаўскую сямігодку, была настаўніцай на Магілёўшчыне, у гады вайны – удзельніца партызанскага руху ў складзе 208-га і 345-га партызанскіх атрадаў. Маладому пакаленню бярэзінцаў важна ведаць лёс зямлячкі-гераніні, з гэтай мэтай і была зладжаная юбілейная акцыя.

На пачатку мерапрыемства з в. Пагост, дзе вучылася дзяўчына, быў перададзены сімвалічны агонь. На помніку каля Пагостаўскай школы сярод сямідзесяці прозвішчаў былых вучняў, якія загінулі

ў гады вайны, значыцца і імя М. Рамановіч. Бярэзінскія школьнікі пачулі малавядомыя факты з біяграфіі зямлячкі, якая загінула 30 мая 1943 г. пад час баявога задання каля вёскі Ліскі Рагачоўскага раёна, дзе і пахаваная. Гучалі гісторыі пра жыццё партызанаў, аперацыі па падрыве нямецкіх эшэлонаў і інш. Завяршылася акцыя агітмарафонам «Мы вучымся на вуліцы героя».

Ірына СЯМАШКА,
метадыст аддзела
маркетынгу Бярэзінскай ЦБ

«Шумяць бярозы ў парку Перамогі»

Уздоўж

2. Бязладны шум мноства галасоў. 6. Віды паходкі каня. 7. Укрыцце для стральбы. 10. Паказная смеласць, зухаватасць. 11. Група суднаў, якія ідуць адно за адным. 15. Смела ідзі ў бой – ... за табой (прык.). 18. «Ля помніка задумаўся ...». 3. Песні «Шумяць бярозы ў парку Перамогі» (сл. Ю. Свіркі, муз. Ю. Семянкі). 19. Пастраенне ў калоне ваенных па росце. 22. «Бо памяць – ... тым салдатам, // Што да Берліна не дайшлі». 3. Верша А. Балугенка «Помнік». 24. «Мая рана, мой боль, // Мая памяць ...». 3. Верша С. Законнікава «...». 26. У старажытных грэкаў шчыльна самкнуты строй пяхоты. 32. Андрэй Выдатны беларускі скульптар, адзін з аўтараў «Кургана Славы» і мемарыяльнага комплексу «Брэсцкая крэпасць-герой». 33. «Стрэўся з цёмнай варожаю сілай // Смелы сокал Алесь ...». 3. «Песні пра ...» (сл. М. Шушкевіча, муз. У. Алоўнікава). 35. «Ты пойдзеш у бой, а я ... пакірую, // каня накарма-

лю, напаю, – // і так абаронім, засею, збудуем // Беларусь дарагую сваю». 3. Верша Л. Геніюш «Беларуска». 36. Імя двойчы Героя Савецкага Саюза маршала Якубоўскага, ураджэнца Магілёўшчыны. 37. Надзейная абарона, цвярдзіна.

Упоперак

1. «Канстанцін Заслонаў – наша ..., // Беларусі – партызанскі сын». 3. Песні «Песня пра Заслонава» (сл. А. Астрэйкі, муз. Ул. Алоўнікава). 2. «Жывём, як светлай памяці зарок. // Дзе б ні было – у ..., а ці ў Мінску». 3. Верша Я. Янішчыц «Абеліскі». 3. Красавік з вадою, ... з травою (прык.). 4. Гаручая агняметная сумесь. 5. «Вясна ... пятага года». 3. Песні «Майскі вальс» (сл. М. Ясеня, муз. І. Лучанка). 8. Вайсковое злучэнне. 9. «Партызанская ...». Карціна народнага мастака Беларусі, удзельніка Вялікай Айчыннай вайны Міхаіла Савіцкага. 12. За наша ... многа фашыстаў пабіта (прык.). 13. Слізганне колаў, якія перасталі круціцца. 14. «Эх, яблычка, // Сталінградскае. // Чуе Гітлер канчыну – // ... ляскаюць». 3. Песні «Партызанскае яблычка» (словы і музыка народныя). 16. Пясчаная каса або прыстасаванне на рэйкавых пуцях. 17. Беларускі народны танец. 20. Майстар меткай стральбы. 21. Тое, што і стралок. 23. Горад у Беларусі, дзе ўпершыню прагучаў першы залп легендарных «Кацюшаў». 25. «Ідзе, веселіцца Перамога, // І ёю пахне ўсё на свеце: // Лісцё і ..., зямля і вецер». 3. Верша Я. Сіпакова «Сяўба». 27. Акружэнне войскамі ўмацаванага пункта. 28. Выдатны лётчык, майстар паветранага бою. 29. Цвёрдая горная парода, з якой вырабленыя помнікі, абеліскі і інш. 30. Рудольф ... Прозвішча легендарнага савецкага разведчыка. 31. «Тут збіраў на бітву дзед ... унукаў, // На разгром фашыстаў вёў атрад Мінай». 3. Песні «Беларусь – Радзіма» (сл. А. Русака, муз. У. Алоўнікава). 34. Не фронт, а ...

Склаў Лявон ЦЕЛЕШ

Шляхамі трагічных падзеяў

Удзельнікі гуртка «Юныя краязнаўцы» Верцялішкаўскай СШ ушанавалі памяць загінулых у гады Вялікай Айчыннай вайны. Нядаўна яны здзейснілі вандроўку «Шляхам памяці» па маршруце Верцялішкі – Азёры – Лакно – Шкленск.

Напачатку дзеці наведалі брацкую магілу савецкіх воінаў у аграгарадку Верцялішкі, у якой пахаваныя 190 салдатаў. Большасць з іх загінулі пад час вызваленчых баёў у ліпені 1944 года. Тут жа пахаваныя савецкія салдаты, якія ў 1941 годзе загінулі ў канцэнтрацыйным лагеры, створаным фашыстамі ў Верцялішках. У 1983 годзе на магіле быў узведзены комплексны помнік. Ён сімвалічна ўвасабляе Радзіму-маці, за якой знаходзіцца сцяна з гарэльефнымі выявамі баявых эпізодаў, а перад скульптурай запалены Вечны агонь. Штогод на свята Перамогі 9 мая каля помніка праводзяцца ўрачыстыя мерапрыемствы, у якіх удзельнічаюць і школьнікі, і прадстаўнікі калгаса «Прагрэс».

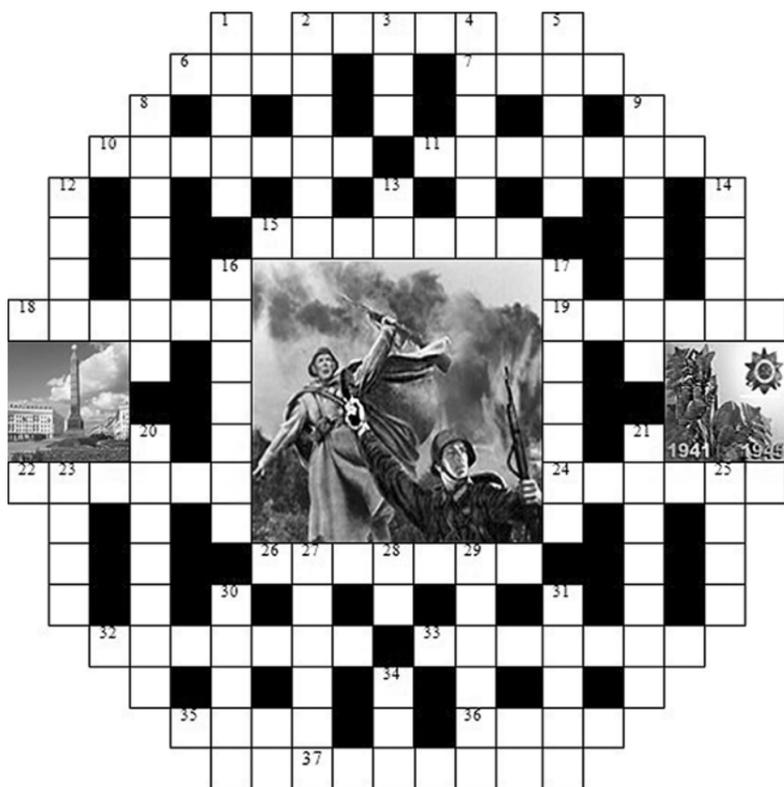
Наступным пунктам вандроўкі стаў аграгарадок Азёры, на вясковых могілках якога маецца брацкая магіла 72 савецкіх воінаў, якія загінулі ў ліпені 1944 года. У 1957-м на магіле быў устаўлены абеліск. Як заўважыў удзельнік вандроўкі васьмікласнік Павел Мясешка: «На жаль, многія салдаты, якія загінулі за нашу будучыню і пахаваныя на нашай зямлі, да сёння застаюцца невядомымі».

На могілках вёскі Лакно, якія прыхаваліся ў лесе побач з пашой Гродна – Астрына, ёсць помнік 13 чырвонаармейцам, загінулым у абарончых баях 1941 года. Ён усталяваны ў 1958 годзе. На жаль, тут адсутнічае шыльда-ўказальнік на гэтым месца.

Апошнім пунктам вандроўкі стала былая вёска Шкленск, знішчаная фашыстамі і ўвекавечаная ў мемарыяльным комплексе «Хатынь». 79 яе жыхароў немцы расстралілі, саму ж вёску з 17 двароў спалілі. Вучань 8 класа Андрэй Адамовіч адзначыў, што цяпер на гэтым месцы растуць толькі дубы і яблыні, нямыя сведкі жудаснай трагедыі, якая адбылася 18 ліпеня 1943 года. Побач з магілаю ахвяраў фашызму на месцы вёскі Шкленск знаходзіцца і помнік партызанам Беларусі, усталяваны ў 1951 годзе.

Вучні завяршалі вандроўку з пачуццямі, у якіх адначасова спалучаліся шкадаванне і жаль да тутэйшых жыхароў, на лёс якіх выпаў цяжар вайны, і ў той жа час – даніну павагі да салдатаў і партызанаў, дзякуючы якім была атрыманая Вялікая Перамога. А таксама з разуменнем таго, што помнікі павінны падтрымлівацца ў належным стане.

Васіль ТЕРАСІМЧЫК,
настаўнік гісторыі
Верцялішкаўскай СШ
Гродзенскага раёна

Залічбаваная спадчына

Тамы Васіля Быкава ў электронным фармаце

Апошнім часам усё больш з'яўляецца аматараў аўдыякнігі і чытання твораў ў электронным выглядзе, з дапамогаю адмысловых прыстасаванняў. Будзем і мы знаёміць чытачоў з беларускімі навінкамі ў гэтай галіне.

На сайце lit-bel.org ГА «Саюз беларускіх пісьменнікаў» ёсць адмысловая бібліятэчка. Нядаўна яна папоўнілася першымі дзесяцю тамамі Поўнага збору твораў народнага пісьменніка Беларусі Васіля Быкава, Героя Сацыялістычнай Працы. Гэта ўсе, якія пабачылі свет з меркаваных чатырнаццаці. Кожны ахвочы можа спампаваць кнігі ў фармаце .ePub бясплатна. Акцыя прымеркаваная да дзён памяці пісьменніка.

Пампаваць і чытаць можна тут: <http://www.lit-bel.org/by/lib/epub.html>.

Паводле прэсавай службы СБП

Беларуска-ўкраінская «Справа»

11 чэрвеня ў Пасольстве Украіны ў Рэспубліцы Беларусь адбылася прэзентацыя беларуска-ўкраінскага альманаха, што выдае Таварыства ўкраінскай літаратуры пры ГА «Саюз беларускіх пісьменнікаў» (пра выданне наша газета распавядала сёлета ў № 12. – «КГ»). У імпрэзе ўзялі ўдзел стваральнікі і аўтары выдання, прадстаўнікі ўкраінскай грамады ў Мінску, а таксама гледачы, зацікаўленыя культурай і супрацай абодвух народаў.

Арганізатарамі сустрэчы выступілі Пасольства Украіны ў Рэспубліцы Беларусь, ГА «Саюз беларускіх пісьменнікаў», рэдакцыйная рада альманаха «Справа», партнёр – грамадская культурніцкая кампанія «Будзьма беларусамі».

Вечарына была прымеркаваная да Дзён славянскага пісьменства і культуры. Наведнікі

мелі магчымасць азнаёміцца з тэматычнай кніжнай выстаўкай.

З прывітальным словам выступіў Часовы Павераны ў справах Украіны ў Беларусі, Саветнік-Пасланнік Пасольства Украіны ў Рэспубліцы Беларусь Валеры Джыгун, якога прадставіла вядоўца вечарыны, пісьменніца, кіраўніца Таварыства Наталка Бабіна.

Пра першы нумар альманаха, падрыхтоўку наступнага, пра плён выдання, яго значэнне для беларусаў і ўкраінцаў, яго перспектывы распавялі галоўны рэдактар «Справы» Алесь Наварыч, сябра рады, адміністратар сайта альманаха druzi.by Паліна Скурко.

Выступілі таксама галоўны рэдактар тыднёвіка «Наша Ніва» Андрэй Дынько, гісторык Юрый Лаўрык. Песні беларуска-ўкраінскага памежжа выканаў фальклорны дуэт «Старое сяло».

Віка ТРЭНАС

Вялікі вучоны з маленькага Лоева

Своеасаблівая візітоўка любога краю, любога лапіка беларускай зямлі – яго лепшыя людзі. На Лоеўшчыне такі чалавек – знакаміты вучоны Вадзім Жучкевіч. Аб значнасці гэтай асобы ў беларускай навуцы сведчыць артыкул, змешчаны ў 6-м томе Беларускай Энцыклапедыі: «Жучкевіч Вадзім Андрэвіч нарадзіўся 19 лістапада 1915 г. у Лоеве – памёр 28 студзеня 1985 г., беларускі географ. Доктар географічных навук з 1971, прафесар з 1972 г. Заслужаны работнік вышэйшай школы Беларусі. Скончыў Мінскі педагагічны інстытут у 1939 г. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Працаваў у сістэме народнай асветы і вышэйшай адукацыі. З 1964 г. працаваў у Белдзяржуніверсітэце, з 1976 г. – загадчыкам кафедры. Мае асноўныя працы па тапаніміцы, эканамічнай географіі, методыцы выкладання географіі».

Так сталася, што да нядаўняга часу больш поўных звестак пра жыццё нашага зямляка, акрамя гэтага невялікага артыкула і асобных працаў па географіі, у фондах Лоеўскай раённай бібліятэкі не было. Толькі на пачатку 2000-х гг. з «Памятной книги Минской губернии за 1912 год» даведаліся, што бацька вучонага Андрэй Макаравіч Жучкевіч працаваў у Лоеве натарыусам.

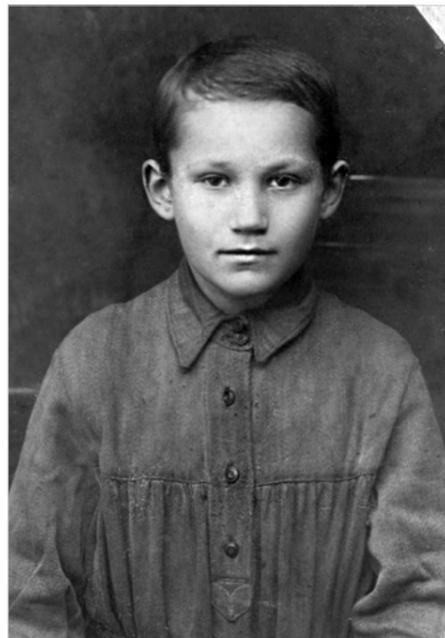
І вось нядаўна сітуацыя змянілася. Праз сеціва ўдалося знайсці адрас дачкі прафесара Веранікі Жучкевіч, і дырэктар раённай бібліятэкі па электроннай пошце атрымала ад яе пісьмо. У ім была падрабязная біяграфія вучонага і асабістыя ўспаміны дачкі аб ім, копіі сямейных фотаздымкаў, бібліяграфічны пералік працаў прафесара.

В. Жучкевіч нарадзіўся ў сям'і служачых. Яго бацька, Андрэй Макаравіч, паходзіў з сялянскай сям'і з в. Траянава, што ў Магілёўскай губерні. Відаць, бацькі мелі дастаток, бо змаглі даць сыну нядрэнную для сялянскага хлопца адукацыю. Верагодна, пад час вучобы ў Мінску ён пазнаёміўся з будучай жонкай Аляксандрай Георгіеўнай. Калі Андрэй Макаравіч закончыў вучобу, яго запрасілі ў Лоеў і выдзелілі жыллё. Вядома, што ў 1912 г. А. Жучкевіч працаваў у лоеўскай валасной натарыяльнай канторы. Тут маладая сям'я перажыла Першую сусветную вайну, рэвалюцыю 1917 г., нямецкую акупацыю 1918 г. і польскую акупацыю 1920 г.

Пад час пажару ў 1920 г. згарэў дом Жучкевічаў, і яны разам з дзецьмі вярнуліся ў Мінск да бацькоў Аляксандры Георгіеўны, якія жылі на вуліцы К. Лібкнехта. Андрэй Макаравіч працаваў у камісіі дапамогі галадаючым, потым – бухгалтарам на сургалантарэйнай фабрыцы. Аляксандра Георгіеўна на замову перадрукоўвала тэксты на пішучай машыцы.

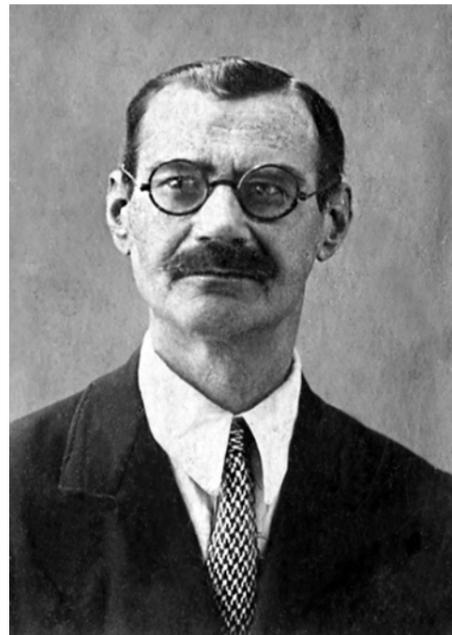
У 1922 г. сын Вадзім пайшоў у першы клас сямігадовай школы № 3, якую з адзнакай закончыў у 1930-м. Потым вучыўся ў прафтэхшколе, дзе атрымаў прафесію будаўніка, працаваў на швейнай фабрыцы «Кастрычнік», затым на чыгунцы, завочна працягваў вучобу на рабфаку. У 1935 г. паступіў на географічны факультэт Мінскага педагагічнага інстытута. Шэраг выкладчыкаў і аднакурснікаў В. Жучкевіча, у прыватнасці, А. Малышаў, А. Шкляр і іншыя, з якімі ён потым працаваў разам, шмат зрабілі для развіцця беларускай географічнай навукі і падрыхтоўкі педагагічных кадраў.

У 1939 г. В. Жучкевіч з адзнакай закончыў інстытут і атрымаў накіраванне на працу ў ім і вучобу ў аспірантуры, але палічыў, што для паглыблення ведаў і набыцця практычных навыкаў выкладання яму неабходна спачатку папрацаваць па

Вадзім Жучкевіч у пачатковых класах

спецыяльнасці. Яго накіравалі на працу ў Бухтармінскую сярэднюю школу Усходне-Казахстанскай вобласці, дзе быў настаўнікам географіі і рускай мовы. Праца ў школе канчаткова пераканала В. Жучкевіча ў правільнасці абранай прафесіі. У 1940 г. ён паступіў у аспірантуру Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя М.В. Ламаносава на спецыяльнасць «фізічная географія свету», дзе вучыўся пад кіраўніцтвам географа, акадэміка АН РСФСР

Андрэй Жучкевіч

Аляксандра Жучкевіч

А. Баркова. Вясной 1941 г. Вадзім Андрэвіч узяў шлюб са студэнткай трэцяга курса географічнага факультэта МДУ Верай Эліясафаўнай Бабаевай, якая цягам 44-х гадоў была адданай спадарожніцай.

Хутка пачалася Вялікая Айчынная вайна, а з ёю – круглы паварот у лёсе маладой сям'і. На пачатку вайны з-за цяжкай хваробы Вадзім Андрэвіч быў прызнаны непрыдатным да службы ў арміі і накіраваны на працу ў сярэдняю школу сяла Стараалейскае Змяінагорскага раёна Алтайскага края. Тут са жніўня 1941 г. па снежань 1943 г. ён быў дырэктарам школы. Там у студзені 1943 г. у іх нарадзілася дачка Алена. А на пачатку студзеня яго прызвалі ў Чырвоную Армію, дзе служыў салдатам-тапавылічальнікам.

В. Жучкевіч быў узнагароджаны баявымі медалямі «За адвагу», «За ўзяцце Берліна», «За перамогу над Германіяй у Вялікай Айчыннай вайне», працоўным медалём «За доблесную працу ў Вялікай Айчыннай вайне 1941 – 1945 гг.». 3 мая па кастрычнік 1945 г. праходзіў службу ў складзе акупацыйных войскаў у Германіі, а пасля дэмабілізацыі разам з сям'ёй прыехаў у Мінск да маці. Яго бацька памёр пад час вайны.

Пасля заканчэння вайны працаваў у сістэме адукацыі: з лістапада 1945 г. па сакавік 1947 г. – інспектарам школаў, потым загадчыкам школьнага сектара Мінскага аблана, ва Упраўленні вышэйшай школы Міністэрства асветы рэспублікі, у Міністэрстве вышэйшай, сярэдняй спецыяльнай і прафесійнай адукацыі БССР.

В. Жучкевіч удзельнічаў у аднаўленні вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў, стварэнні іх педагагічных калектываў, кафедраў, лабараторыяў і кабінетаў ва ўсіх абласных цэнтрах Беларусі. За плённую працу быў адзначаны медалём «За працоўную доблесць», знакам «Выдатнік асветы БССР», Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета БССР, меў званне «Заслужаны работнік вышэйшай школы БССР».

Займаючы высокую пасаду, В. Жучкевіч знаходзіў магчымасць займацца педагагічнай і навуковай працай. Пад час паездак па Беларусі ён збіраў краязнаўчыя матэрыялы, даследаваў гісторыю населеных пунктаў, паходжанне іх назваў. У 1948 г. завочна скончыў аспірантуру НДІ географіі МДУ і пачаў працу над кандыдацкай дысертацыяй, звязанай з эканоміка-геаграфічнай характарыстыкай Брэсцкай вобласці, якую абараніў у 1954 г.

Мікалай АНІСАВЕЦ,
краязнаўца, публіцыст,
г.п. Лоеў

(Заканчэнне ў наступным нумары)

*Мая вёска – дзяцінства калыска,
Дзе гучыць матуліна мова.
Мая вёска – гісторыі нізка,
Нашай Радзімы аснова!*

Нам часта здаецца, што пра свае родныя мясціны мы ведаем усё ці амаль усё. Але заўсёды, калі мы выпраўляемся ў дарогу, нам хочацца хутчэй вярнуцца назад, у той дом, дзе мы нарадзіліся, на тую вуліцу, дзе выраслі, у свой край.

Кожная мясціна мае сваю гісторыю. Веданне яе дапамагае яшчэ больш любіць свой край, павяжаць сваіх землякоў і разумець, што мы – малая часцінка нашай Радзімы.

Легенды і факты

Нашая вёска мае назву Міжэвічы. Кожная мясціна ў ёй, кожная назва – гэта не проста словы, а гісторыя, напоўненая разнастайнымі падзеямі. І сапраўднай каштоўнасцю з'яўляюцца ўспаміны нашых вяскоўцаў-доўгажыхароў, якія захавалі расповеды сваіх бацькоў, бабуляў, прадзедаў.

Вёска знаходзіцца ў Слоніміскім раёне, на 24-м кіламетры шашы Слонім – Ружаны, на паўднёвым захадзе ад Слоніма, за 172 кіламетры ад Гродна і за 15 кіламетраў ад чыгуначнай станцыі Азярніца. Вёску перасякае рака Грыўда – гэта левы і самы буйны прыток Шчары. У вёсцы жыў 545 чалавек, ёсць 234 гаспадаркі.

З даўніх часоў паміж Ружанамі і Слонімам быў гасцінец, па якім на фурманках дабіраліся людзі з аднаго месца ў другое. На сярэдзіне шляху, каля ракі («між», «паміж»), яны звычайна рабілі прыпынак. Так з'явіліся першыя хаткі, з якіх паступова вырасла невялікая вёсачка Міжэвічы.

Другое паданне сцвярджае, што назва вёскі паходзіць ад слова «мяжа». Узнікненне назвы адносіцца да XII – XIV стст., калі нашая Бацькаўшчына сутыкнулася з мангола-татарскай наваляй. Варожае войска дайшло да топкага балота на ўскраіне вёскі, і тут здарылася неверагоднае: коні не хацелі ісці далей. Вёска стала мяжой на шляху ворага, адсюль і назва – Міжэвічы.

У XVI ст. Міжэвічы былі вядомыя як сяло, дзяржаўная ўласнасць у Слоніміскім старостве Наваградскага ваяводства Вялікага Княства Літоўскага. У 1565 г. Міжэвічы – цэнтр войтаўства. У 1637 г. пяць сёлаў Міжэвіцкага войтаўства дабіліся ад караля Уладзіслава IV пераводу на грашовы чынш. У 1682 г. прывілей быў пацверджаны каралеўскай граматай.

Слонімскага павета. Вядома, што ў 1795 – 1796 гг. ад Слоніма да Брэста была пракладзеная брукаваная дарога. Меркавалася, што па ёй імператрыца Кацярына II будзе дабірацца да Варшавы. Аднак імператрыца памерла ў 1796 г., а дарога яшчэ доўгі час называлася Кацярынінскай. Гэты шлях праходзіў і праз вёску Міжэвічы. У тым месцы, дзе яго перасякала рэчка Грыўда, быў пабудаваны драўляны мост, а непадалёку з'явіліся некалькі хатак, дзе жылі

яўрэйскія сем'і. Адна з іх трымала карчму, а ў другой сям'і быў заезны дом, дзе можна было падарожніку адпачыць і памянць коней.

З гэтых некалькіх хатак паступова вырасла невялікая вёсачка. Хаткі былі маленькія, курныя, пакрытыя саломай, стаялі страху да страхі. Лічылася, што так нашмат цяплей, а таксама лягчэй барацца ад ліхадзеяў.

Аднойчы здарылася бяда: у адну з хатаў трапіла маланка. Хутка полымя перакінулася на суседнюю, і амаль у адно імгненне агонь знішчыў усю вёску. Людзі нічога не маглі зрабіць. Пасля пажару вёска пачала аднаўляцца, але гаспадары будаваліся ўжо на большай адлегласці адзін ад аднаго. Былая настаўніца нашай школы Галіна Іванаўна Лабар перадала словы свайго бацькі, Івана Фёдаравіча Лабара: «Калісьці вакол вёскі раслі дубы, якія нават трое мужчынаў не маглі абхапіць». Івану Фёдаравічу пра гэта раскажваў яго дзядуля.

Ікона Смаленскай Божай Маці

Царква Нараджэння Прасвятой Багародзіцы

На паўночна-ўсходняй ускраіне вёскі знаходзіцца драўляная царква Нараджэння Прасвятой Багародзіцы, асвечаная 9 мая 1864 г. Асабліва шануецца ў прыходзе цудатворны абраз Смаленскай Божай Маці, які зберагаецца ў храме з часоў яго пабудовы.

Кажуць, што на тым месцы, дзе знаходзіцца храм, калісьці была паходная царква 80-га пяхотнага палка Расійскай імперыі. Праз нейкі час полк стаў збірацца ў дарогу. Калі ікона і паходная царква былі пакладзеныя ў павозку, то запрэжаныя ў яе коні не змаглі крануцца з месца. Нарэшце воіны зразумелі, што сама Маці Божая абрала ў гэтай вёсачцы яшчэ адзін для сябе прытулак. Магчыма, глыбокая, шчырая вера тутэйшых жыхароў стала адной з прычынаў таго, што Маці Божая хацела адвесці ад людзей навалы і ліхалецці. Быў адслужаны акафіст Божай Маці, і абраз застаўся ў вёсцы.

Самая сталая прыхаджанка царквы, Вольга Улліянаўна Казлоўская, якой летась споўнілася 88 гадоў, раскажала нам, што сяляне хацелі перанесці крыж з іконай на ўзгорак, дзе цяпер знаходзіцца школа, бо там было сухое месца. Але на наступны дзень ікона апынулася на ранейшым месцы.

Людзі былі перакананыя, што сам Бог паслаў абраз Божай Маці для пазбаўлення іх ад бедаў: пакуль яго не было, часта здараліся пажары, голад, хварэлі людзі і свойска жывёла. А пасля з'яўлення абраза ў вёсцы не было ніводнага пажару і, акрамя халеры ў 1855 г., што была паўсюдна, не здарылася ні адной павальнай хваробы.

У 1911 г. у пачатку старой вуліцы з'явіўся жалезны крыж ад жыхара вёскі Платона Лабара. Ён ездзіў на заробкі ў Расію, шмат перажыў на чужыне. У знак удзячнасці Богу за тое, што вярнуўся дадому жывы і здаровы (па яго глыбокім меркаванні, гэта здарылася толькі па літасці Божай), вырашыў паставіць памятны крыж. З дапамогай аднавяскоўцаў на падводзе з поля быў прывезены камень 1,5 метра вышыней і пастаўлены ў пачатку вуліцы. Мясцовы каваль зрабіў жалезны крыж, які быў усталяваны на неапрацаваны камень. Тут жа была змешчаная невялікая шыльдачка з надпісам:

*Сохрани нас Господи
Твоею благодатью
Отъ всяких бедъ
скорбей и напастей
Село Мижевичи
Память Платона Лабора
1911 г. Июня 1 дня*

І цяпер можна пабачыць гэты крыж, а таксама хатку, якой ужо больш за 140 гадоў.

*Таццяна МАРОЗ,
настаўніца географіі
Міжэвіцкай СШ
Фота аўтара*

(Працяг будзе)

Наш календар

I футурыст, і акадэмік

12 чэрвеня (паводле старога стылю) 1905 г. у вёсцы Пуцілкавічы Барысаўскага павета ў беднай сялянскай сям'і Юстына Адамавіча і Алены Сцяпанавічы нарадзіўся сын, якога назвалі Петрусём. Хлапчук у маленстве пасвіў гусей, потым авечак, пазней – кароваў, вадзіў коней на начлег. У 9 гадоў, літаральна па складах, па просьбе сялянак пісаў лісты іх мужам на франты Першай сусветнай вайны. Бадай, гэта быў ягоны першы «літаратурны інстытут».

Пройдзе час, і юнак стане пісьменнікам, набудзе вядомасць як паэт **Пятрусь БРОЎКА** (выдаў блізу 30 кніг паэзіі). Акрамя гэтага, ён – беларускі грамадскі дзеяч, празаік, перакладчык, акадэмік АН БССР, стваральнік і першы кіраўнік выдавецтва «Беларуская Савецкая Энцыклапедыя», якое цяпер называецца «Беларуская Энцыклапедыя» і носіць ягонае імя. Герой Сацыялістычнай Працы, узнагароджаны трыма ордэнамі Леніна, ордэнамі Кастрычніцкай Рэвалюцыі, Чырвонай Зоркі, Дружбы народаў, «Знак Пашаны» і многімі медалямі. Народны паэт БССР (1962). Заслужаны дзеяч навукі БССР, Герой Сацыялістычнай Працы. Лаўрэат Сталінскай прэміі 2-й ступені за паэму «Хлеб», вершы «Думы пра Маскву», «Брат і сястра», «Народнае дзякуй», «Каб мне стаяць...», «Спатканне» (1947), Сталінскай прэміі 3-й ступені за зборнік вершаў «Дарогі жыцця» (1950), Літаратурнай прэміі імя Якуба Коласа за раман «Калі зліваюцца рэкі» (1959), Ленінскай прэміі за кнігу вершаў «А дні ідуць...» (1962), Дзяржаўнай прэміі

БССР імя Янкі Купалы за паэму «Заўсёды з Леніным» і за кнігу вершаў «Між чырвоных рабін» (1969), Дзяржаўнай прэміі БССР (1976) за ўдзел у стварэнні Беларускай Савецкай Энцыклапедыі. Як дэлегат ад БССР, у 1959 г. браў удзел у працы XIV сесіі Генеральнай Асамблеі ААН.

Калі чую імя П. Броўкі, найперш згадваем вершы «Пахне чабор» (з часам стаў амаль народнаю песняю) і «Александрына» (таксама вядомая песня ансамбля «Песняры»), паэму «Голас сэрца» (прысвечаная маці, якая ў час нямецкай акупацыі была вывезеная ў Асвенцым, дзе і загінула), іншыя творы «Глыбокага грамадзянскага і партыйнага гучання», як яшчэ нядаўна было прынята пісаць і казаць. Але не менш вартыя ўвагі і лірычныя творы гэтага пісьменніка. А яшчэ варта згадаць, што ў маладосці, якая прыпала на 1920-я гг., ён захапляўся творчасцю рускіх паэтаў С. Ясеніна і У. Маякоўскага, адносіў сябе да футурыстаў. Вось што аб гэтым піша даследчык Віктар Жыбуль: «Гэтыя пошукі (творчага шля-

ху. – У.П.) аднойчы прывялі паэта ў «Беларускую літаратурна-мастацкую камуну» – суполку левага кірунку, што вылучалася скандальнымі паводзінамі і творчай ваяўнічасцю. Вось толькі сам Броўка не любіў апавядаць пра такі «кампраматны» факт сваёй біяграфіі. Дый складальнікі яго дзевяцітомнага Збору твораў не палічылі патрэбным згадаць у «Летапісе жыцця і творчасці» пра Броўкаў удзел у «Камуне», напэўна, непакоячыся, што гэта можа неяк сапсаваць аўтарытэт народнага паэта Беларусі, Героя Сацыялістычнай Працы, ганаровага грамадзяніна горада Мінска... Але ў далёкую пару юнацтва будучы класік савецкай эпохі яшчэ наўрад ці ўяўляў, што чакае яго наперадзе».

Сёння імя творцы ўшанаванае ў назвах вуліцаў Мінска, Віцебска, Полацка, Гомеля, Бешанковічаў і Ушачаў; у сталіцы ў кватэры, дзе ён жыў, створаны літаратурны музей. У родных Пуцілкавічах, што знаходзяцца на сутыку трох раёнаў, працуе дом-музей (непадалёк яго ўсталяваная стэла памяці маці паэта). А яшчэ – творцу за земляка лічаць не толькі жыхары Ушаччыны, але і на Лепельшчыне ды ў ваколіцах Бягомля.

Падрыхтаваў
Уладзімір ПУЧЫНСКІ

Мой край у росце. Мы ў паходзе...

Мой край у росце.

Мы ў паходзе.

І, ўсхваляваны, я пяю,
Што родны кут за паўстагоддзя
Змяніўся так – не пазнаю.

Разбуджаны машын гудкамі
Шляхі з прысадамі бяроз.
Перапаханы трактарамі
Мой край упоперак і ўдоўж.

Куды ні гляну – сэрцу любя.
Драты, як струны,
скрозь пайшлі,
А навакол іх трубы, трубы
Стаяць, як клічнікі зямлі.

і заторкнуты пад бэльку праз некалькі дзён «расцвіталі». Высыхаючы, яны распускалі свае пялёсткі, што лічылася добрай варажбой для дзяўчыны, якая прынесла іх у хату.

Пачынаючы ад Купалы дазвалялася купацца ў рэках і азёрах, бо ў гэтую пару вада ў іх ужо дастаткова награвалася. Гэтага звычайу прытрымоўваліся толькі старэйшыя. Моладзь адносна гэтага мела свой «календар», цвердзячы: калі колас у жыцце выплывае, то гэта значыць, што і людзям ужо можна плаваць. Купальскія ночы найкарацейшыя ў годзе, і таму пра тых, хто паміраў у маладым веку, казалі: «Яго (ці яе) век – што купальская ночка».

Пятра

Свята Пятра прыпадала на 29 чэрвеня і лічылася пачаткам касавіцы – пільніцы. Дзеля гэтага, хоць часамі трава на сенажацях яшчэ зусім не вырасла і магла б парасці з тыдзень ці даўжэй, але гаспадары, трымаючыся старадаўняга звычайу, ужо назаўтра пасля свята лічылі сваім абавязкам прагнаць хоць пару пракосаў, а сапраўдную касбу пачынаць крыху пазней. На гэтае свята людзі неслі ў святыні вязанкі кветак. Ад-

А паміж труб разлівы хлеба,
Куды ні глянь, куды ні кроч.
На крылах чалавек
імкне у неба,
Гамоніць з небам дзень і ноч.

Змяніліся імкненні, звычкі,
Інакшы краявід сяла.
З зямлі ж струменіць,
б'е крынічка,
Што сілу нам усім дала!

А чым магу я пахваліцца?

Казбекам добры друг-кунак,
Яго папахай ганарыцца.
Я з другам згодзен. Гэта так.
А чым магу я пахваліцца?
Свой край я ўдумах абышоў
З канца ў канец раз сотню,

мусіць.

Ні гор, ні мора, ні стэпоў
Нідзе няма на Беларусі.

Ну што ж, скажу я, – выбачай,
Няма вяршынь у нас высокіх,
Ды ты, мой дружа, прыезджай,
Быць можа, што падзе на вока.

У нас, куды б ты ні пайшоў,
Напэўна стрэціш ручаінку
У срэбным клёкаце размоў,
Як гаманлівую дзяўчынку.

Пабачыш ранкам на зары,
Як промні свой плятуць карунак,
Пачуеш, граюць як вятры
На чаратах, нібы на струнах.

Нямала ўбачыш па гаях
Рабін-красунь чырванашчокіх,
Заўважыш – устарых дубках
Паміж галін вісяць аблокі.

Пабачыш бор. А ён – байкар,
Нашэпча шмат табе – паэту,
І ў ім натрапіш на гушчар
Такі, што быў з пачатку свету.

І хай не стрэнеш вадаспад,
Крыніцы ўсмак напяць госьця.
І скажаш ты: «Я згодзен, брат,
І ў вас нямала прыгажосці!»

Абрады і звычкі Дзісеншчыны

Яна (Купале)

Святога Яна святкавалася 24 чэрвеня, але фактычна гэта было толькі рэлігійнае святкаванне. Усе купальскія абрады адбываліся ўвечары перад святам. Ужо хутка пасля заходу сонца пачыналі раздавацца купальскія ды іншыя песні, якія спявала моладзь, збіраючыся на берагах рэчак, азёраў або на ўскраінах лесу ці на пагорках сярод палёў. Быў таксама звычай пускання на ваду вяноў; між іншым, гэты звычай быў чамусьці прапагандаваны польскаю адміністрацыяй і каталіцкім клерам, нягледзячы на тое, што мясцовыя народныя звычкі не былі ў асаблівай пашане ў апошніх. Вянкі звычайна прымацоўваліся да невялікай дошчачкі з запаленай свечкай пасярод. Калі павольная плынь ці лёгкі ветрык адносілі вянкі далей ад берага, дык гэта стварала свайго роду прыгожае відовішча.

Існавала таксама і павер'е, што той хлапец, які зловіць такі вянок, не карыстаючыся пры гэтым прыладамі, напэўна ажэніцца з уласні-

цай вянка. Ахвотнікам злавіць вянок дазвалялася плысці, але прытым не дазвалялася рэзавацца ці скідаць вопратку. Так гаварылі аб вельмі загаханых кавалерах: «О, ён гатовы і ў кажуху дастаць яе вянок». А некаторыя верылі, што роўна апоўначы ў купальскую ноч зацвітае папараць-кветка і што таго, хто знойдзе гэтую кветку, можа спаткаць небывалае шчасце. Але знайсці яе вельмі цяжка, бо, па-першае, яна зацвітае між непраходных гушчароў і балотаў, а па-другое, яе сцерагуць усе пякельныя сілы з найстарэйшым чортам Люцыпарам на чале, каб яна не трапіла ў людскія рукі. Шукаць гэтую кветку не знаходзілася шмат ахвотнікаў. Бывалі выпадкі, што паадзіночныя пары адлучаліся ад агулу і дзесь зніклі. Тады іншыя аб іх казалі: «Яны пэўна сёння знойдуць кветку папараці».

Перад самым усходам сонца іншыя пары ішлі шукаць не папараці, а кветак багатырак; гэтыя маленькія пушкыстыя кветкі шэра-ружовага колеру раслі на жвіраватых сухіх пагорках, а прынесеныя ў хату

нак між свежа сарванымі кветкамі павінна была быць хоць адна маленькая галінка, засушаная з леташняга года. Рабілася гэта дзеля таго, каб прыпомніць святому, што людзі просяць яго пасылаць хоць крыху пагоды, каб яны маглі без перашкодаў сушыць сена, а пазней і жыта.

Варта прыпомніць, што кожная добрая гаспадыня старалася на пільніцу заащчадзіць большы запас скаромніны: сала, кумпякоў і кілбас, каб сям'я была дужай і не згладнелай на гэты час – пару цяжкай штодзённай працы. У сувязі з гэтым існавала нават і прыказка: «На Пятра і кошка гаспадыня, бо знята са строп¹ саланіна». Гэта азначала, што саланіна перахоўвалася звычайна на падстрэшы пад стропам, а на гэты час здымалася, каб была пад рукамі ў гаспадыні. Іншая прыкмета казалі: «Прышоў Пятрок – апаў лісток, а прыйдзе Ілля – ападуць і два». Беларускае лета не занадта доўгае, і хутка надыходзіў пачатак восені.

Васіль СТОМА

¹ Строп – кроква.

Ліпень

1 – Дзеранок Таццяна Фёдаруна (1920, Веткаўскі р-н – 1996), майстар народнага мастацкага ткацтва – 95 гадоў з дня нараджэння.

1 – Крываль Сцяпан Антонавіч (1935, Івацэвіцкі р-н – 1996), пісьменнік, аўтар вершаў, апавяданняў, гумарыстычных мініяцюраў – 80 гадоў з дня нараджэння.

1 – Манцэвіч Міхаіл Аляксандравіч (1840, Магілёўская губ. – 1863), адзін з кіраўнікоў паўстанцага атрада ў Магілёўскай губерні ў 1863 – 1864 гг. – 175 гадоў з дня нараджэння.

1 – Мінскае рэальнае вучылішча (Мінск; дзейнічала з 1 ліпеня 1880 г. па 1917 г.) – 135 гадоў з часу заснавання.

1 – Чачэрскі гісторыка-этнаграфічны музей (Чачэрск; 1990) – 25 гадоў з часу стварэння.

1 – Шыльнікоўская Васіліса Паўлаўна (1925, Расія – 1991), архітэктар, адна з аўтараў генеральнага плана развіцця Мінска і архітэктурна-ландшафтных комплексаў на аснове Сляпянскага водна-паркавага паўкальца, заслужаны архітэктар Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР (1989) і прэміі Савета Міністраў СССР (1985) – 90 гадоў з дня нараджэння.

2 – Лісіцын Міхаіл Аркадзевіч (Майсей Айзікавіч; 1920, Віцебск), дзеяч самадзейнага мастацтва, музыкант, дырыжор, педагог, заслужаны работнік культуры Беларусі – 95 гадоў з дня нараджэння.

2 – Уладзімір (свецк. **Пастэрнакі Уладзімір Іларыёнавіч**; 1885, Ігуменскі пав. – 1938), рэлігійны дзеяч, новапакутнік Мінскай епархіі Беларускай Праваслаўнай Царквы – 130 гадоў з дня нараджэння.

3 – Мікола Арахоўскі (Мікалай Аляксандравіч) (1950, Бярозаўскі р-н – 1997), драматург, пісьменнік, лаўрэат тэатральнай прэміі імя Кандрата Крапівы (1997) – 65 гадоў з дня нараджэння.

3 – Буйвал Валерый Яўгенавіч (1955, Расія), мастацтвазнаўца, аўтар артыкулаў па гісторыі ірландскага, шведскага, англійскага, валійскага, польскага і італьянскага мастацтва – 60 гадоў з дня нараджэння.

4 – Сакалоўскі Уладзімір Лявонцьевіч (1930, Слоніўскі р-н), літаратуразнаўца, перакладчык, даследчык беларуска-нямецкіх культурных сувязяў – 85 гадоў з дня нараджэння.

5 – Кукальнік Павел Васільевіч (1795, Польшча – 1884), пісьменнік, гісторык, аўтар працаў па гісторыі ВКЛ, старшыня Віленскай археаграфічнай камісіі ў 1860-я гг. – 220 гадоў з дня нараджэння.

5 – Рублеўская (па мужу **Шніп Людміла Іванаўна**) (1965, Мінск), пісьменніца, аўтар зборнікаў паэзіі, прозы, драматычных твораў, эсэ, твораў для дзяцей – 50 гадоў з дня нараджэння.

6 – Абрамовіч Антон Іванавіч (1810, Віцебскі пав. – 1854), кампазітар, піяніст, педагог – 205 гадоў з дня нараджэння.

6 – Пятро Глебка (Пётр Фёдаравіч) (1905, Уздзенскі р-н – 1969), паэт, перакладчык, вучоны-лінгвіст, грамадскі дзеяч, акадэмік НАН Беларусі – 110 гадоў з дня нараджэння.

6 – Музей-сядзіба Францішка Багушэвіча «Кушляны», філіял Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры (Смаргонскі р-н, 1990) – 25 гадоў з часу заснавання.

6 – Пятроўская Галіна Аляксандраўна (1945, Мінскі р-н), фалькларыстка, даследчыца беларускага фальклору і гісторыі фалькларыстыкі – 70 гадоў з дня нараджэння.

8 – Гадлеўскі Леанард Эдуардавіч (1935, Мінск – 1982), мастак тэлебачання і тэатра – 80 гадоў з дня нараджэння.

8 – Міхась Клышка (Міхаіл Канстанцінавіч) (1925, Баранавіцкі р-н – 1984), журналіст, мовазнаўца, аўтар першага ў беларускай лексікаграфіі слоўніка сінонімаў і блізказначных словаў – 90 гадоў з дня нараджэння.

10 – Астравумаў Сяргей Паўлавіч (1910, Расія – 1991), акцёр, рэжысёр, заслужаны дзеяч культуры Беларусі – 105 гадоў з дня нараджэння.

10 – Літаратурны музей Петруся Броўкі (Мінск; 1980) – 35 гадоў з часу стварэння (адкрыты для наведвання 29.12.1984).

10 – Пётр Сергіевіч (Пётр Аляксандравіч) (1900, Браслаўскі р-н – 1984), беларускі і літоўскі мастак, заслужаны дзеяч мастацтваў Літвы – 115 гадоў з дня нараджэння.

10 – Сергіенка Раіса Іванаўна (1945, Рэчыца), музыказнаўца, якая працуе ў галіне тэарэтычнага музыказнаўства, аўтар і вядучая радыё-і тэлеперадачаў – 70 гадоў з дня нараджэння.

10 – Славінскі Пётр (1795, Віленскі пав. – 1881), вучоны-астраном, педагог, член-карэспандэнт Пецярбургскай АН – 220 гадоў з дня нараджэння.

10 – Хата-музей Петруся Броўкі, філіял Літаратурнага музея Петруся Броўкі (Ушацкі р-н; 1980) – 35 гадоў з часу стварэння.

11 – «Бюлетэнь пасольскага клуба Беларускай сялянска-работніцкай грамады» (Вільня; 1925), орган левага крыла беларускай парламенцкай фракцыі ў сейме Польшчы – 90 гадоў з пачатку выдання.

11 – Плятэр Юзаф Вінцэнт (1745, Латвія – 1806), дзяржаўны і ваенны дзеяч ВКЛ, генерал-лейтэнант – 270 гадоў з дня нараджэння.

11 – Рэй Іван Пятровіч (1930, Брэсцкі р-н – 2002), жывапісец, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, лаўрэат спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь (2000) – 85 гадоў з дня нараджэння.

12 – Сяўрук Пётр Якаўлевіч (1905, Свідзь – 1929), паэт, празаік, грамадскі дзеяч – 110 гадоў з дня нараджэння.

14 – Алесь Астапенка (Аляксандр Кірылавіч) (1920, Добрушскі р-н – 1970), паэт, перакладчык – 95 гадоў з дня нараджэння.

Кніжка для чамучак

*Прыходзіць Аленка і мучае:
«Чаму агуркі калючыя?
Чаму люстэрка бліскуе?
Чаму парфума пахучая,
А госці прыходзяць кучаю?..»*

24 чэрвеня ў Літаратурным музеі Петруся Броўкі зладзілі прэзентацыю новай кнігі Андрэя Хадановіча «Нататкі таткі» ў межах праекта «Сустрэча з аўтарам».

«Чаму?!» – гэта самае папулярнае і цяжкае пытанне для бацькоў ва ўсім свеце. Трэба нешта прыдумаць, адказаць і не хлусціць, бо дзеці ўсё адно даведаюцца і больш не паверваюць.

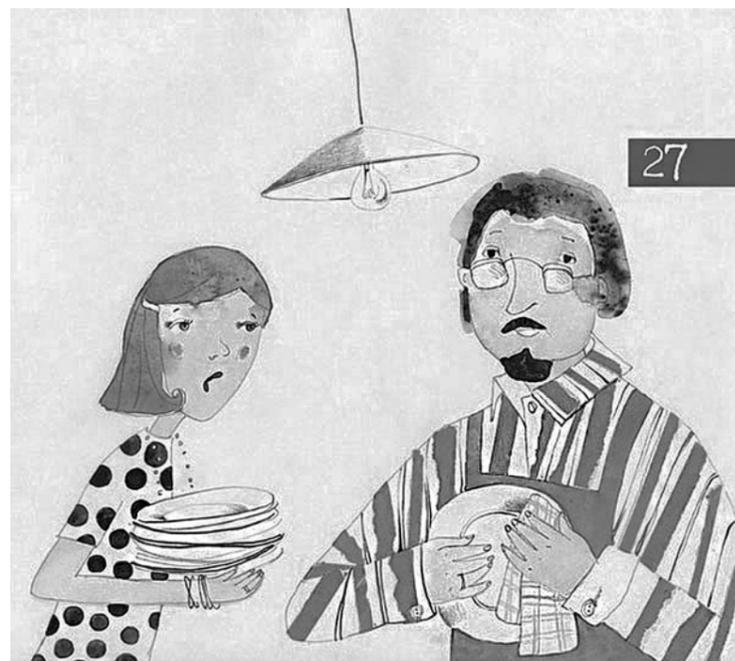
Вось такая дылема, якую кожная сям'я спрабуе вырашыць па-свойму. Прасцей за ўсё сказаць, што не ведаеш, альбо адправіць дзетак шукаць адказы ў Вікіпедыі. А можна пачаць цікавую гульню, пад час якой дзеці і вы будзеце спазнаваць сусвет разам.

Так зрабіў вядомы беларускі паэт, перакладчык, выкладчык, грамадскі дзеяч А. Хадановіч. Музей-натхняльніцай пісьменніка была і ёсць дачка Алена.

На прэзентацыі А. Хадановіч падзяліўся сваім бацькоўскім вопытам, расказаў пра ідэю напісання кнігі, пагутарыў пра дзіцячую літаратуру ўвогуле. Запрошаныя госці пісьменнік Лявон Баршчэўскі распавёў пра спецыфіку перакладання твораў для дзяцей, а мастачка Наталля Кійко – пра афармленне кнігі «Нататкі таткі».

Імпрэзу суправаджалі музычныя неспадзяванкі, адбылася таксама аўтограф-сесія.

Паводле інфармацыі арганізатараў

Малая краязнаўчая энцыклапедыя

(Пачатак у № 1 за 2003 год)

НАРУШЭВІЧ (Naruszewicz) Адам Станіслаў (псеўд. Кальвінскі Даніэль; 20.10.1733, непадалёк г.п. Лагішын Пінскага р-на – 06.07.1796) – польскі паэт, гісторык. Скончыў Пінскі езуіцкі калегіум (1748). Выкладчык Віленскай акадэміі (1751 – 1764), каталіцкі епіскап смаленскі (1788), лужкі (1790). Прыхільнік Асветніцтва. На польскай і лацінскай мовах пісаў лірычныя вершы, оды, байкі, сатыры, панегірыкі, ідыліі, трагедыі. Перакладаў творы Гарацыя, Тацыта, Анакрэонта, Вальтэра, Ж.Ж. Русо, М. Сарбейскага. Выступаў супраць феадальнай анархіі магнатаў, за цэнтралізаваную каралеўскую ўладу ў Польшчы.

Галоўная праца – «Гісторыя польскага народа» (т. 1 – 7, 1780 – 1824), даведзеная да 1386 г. Гістарычную навуку лічыў з'явай свецкай, што мае спазнаваўчае, маральна-палітычнае і патрыятычнае значэнне. У «Гісторыі...» правёў гуманістычную ідэю адзінства і ўзаемаўзбагачэння духоўных культурных розных народаў. Сабраў 230 тамоў археаграфічных крыніцаў, сярод якіх шмат дакументаў беларускага паходжання. Цікавіўся побытам і фальклорам беларускага народа. Вывучаў гісторыю Пінска. Выдаў «Дыярыуш падарожжа найсвятлейшага Станіслава Аўгуста караля польскага на сейм Гродзенскі» (1784), рэдагаваў часопіс «Zabawy Przyjemne i

Адам Нарушэвіч (мастак Матэвуш Такарскі, XVIII ст.)

Поżyteczne» («Прыемныя і карысныя забавы», 1771 – 1777).

Адказы на крыжаванку, змешчаную ў № 23

Уздоўж: 3. Галандыя. 8. Раёк. 9. Лаўр. 10. Італія. 11. Іслам. 13. Сена. 14. Астра. 16. Нона. 17. Жыта. 19. Конь. 20. Аніс. 21. Вецер. 22. Нікс. 24. Бугор. 26. Японія. 28. Опус. 29. Маці. 30. Пялёстак.

Упоперак: 1. Трыліснік. 2. Лён. 4. Лотас. 5. Дзіва. 6. Мак. 7. Трава. 12. Лунінец. 15. Трыснёг. 18. Аўстралія. 21. Вянок. 22. Непал. 23. Свіст. 25. Дуб. 27. Сад.

Сябры!
Наступны нумар «Краязнаўчай газеты» выйдзе 10 ліпеня. Заставайцеся з любімай газетай!